

Asia: VN/9732/2019

STM065:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, työsopimuslain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Yleiset kommentit uudistuksesta ja esitysluonnokseen sisältyvistä ehdotuksista

- **yleiset huomiot ehdotetuista vanhempainpäiväraahjärjestelmän muutoksista**

Naisasialiitto Unioni toteaa ilolla perhevapaaudistuksen olevan pääpiirteissään oikein hyvä ja huomioivan ihmisten ja perheiden moninaisuuden. Erityisen hyvänä Naisasialiitto Unioni pitää isille kiintiöidyn vapaan pidentämistä sekä yksinhuoltajien huomioimista.

Perhevapaajärjestelmä vaikuttaa kaikkien naisten työmarkkina-asemaan. Erityisesti nuorten naisten asema työmarkkinoilla on heikko. Epätasa-arvoinen perhevapaajärjestelmä, jossa naiset käyttävät suurimman osan perhevapaista, heikentää myös lapsettomien naisten asemaa työmarkkinoilla. Tämä on vanhan järjestelmän valuvika, jota tämä uudistus lähtee viisaasti korjaamaan.

Uusi perhevapaiden malli antaa kummallekin vanhemmalle oman kiintiönsä, josta osan vanhempi voi halutessaan antaa toisen käytettäväksi. Malli on joustavuudessaan hyvä, vaikkakaan se ei saavuta täysin tavoitetta perhevapaiden tasaisesta jaosta vanhempien kesken. Unioni katsoo, että on iso riski siitä, että jatkossakin merkittävä osa perheistä tekee perinteisiä valintoja, siitäkin huolimatta, että se heikentää isien asemaa perheissä ja kaikkien naisten asemaa työmarkkinoilla.

Perhevapaaudistuksen yhteydessä on aito mahdollisuus muuttaa perhevapaiden jakautumista perheissä ja tähän tarkoitukseen on varattava riittävästi resursseja.

Unioni haluaa kiinnittää myös huomiota siihen, kuinka viranomainen toimii vapaita ja päivärahoja haettaessa sekä neuvoloissa perheitä kohdattaessa. Tähän saakka Kelasta on saatettu myöntää koko vanhempainpäiväraha synnyttäneelle äidille, silloinkin kun hän ei ole sitä hakenut. Syyksi tähän on kerrottu tietojärjestelmä, jota ei toistuvista huomautuksista huolimatta ja vuosienkaan kuluessa ole

saatu korjattua. Se on omalta osaltaan ohjannut perheitä tekemään jopa oman päätöksensä vastaisesti äitien kotona ja isien työssä olemista suosivia ratkaisuja. Uuden järjestelmän tullessa voimaan Unioni katsoo, että on tärkeätä, että perheissä tiedetään mikä osuus vapaasta kenellekin vanhemmalle kuuluu ja ettei siirrettävää osuutta esimerkiksi puhetavoin tai tietojärjestelmien koodiongelman vuoksi ohjata siirtämään äidille. On myös tärkeätä huomioida, että siirto voidaan tehdä vain jos osuudestaan luopuva vanhempi siitä haluaa luopua.

Samoin usein neuvoloista ja muista paikoista, joissa vanhemmat kohtaavat ammattilaisia on kuulunut kertomuksia siitä, kuinka ammattilaiset edelleen saattavat väheksyä isää hoivaajina ja kuvailla isän pitämää perhevapaata "mukavana mahdollisuutena" sen sijaan, että isä hyväksyttäisiin tasavertaisena vanhempana ja hoivavastuunsa kantajana. Joskus tarkoittaen ja joskus tahtomattaan ammattilaiset ohjaavat perheitä perinteiseen malliin.

Isien osalta merkittävä parannus perhevapaajärjestelmään on vain isille varatun kiintiön pidentäminen. Toinen arvokas parannus liittyy niihin isiin, jotka asuvat eri osoitteessa lapsensa kanssa, nyt myös heille on suunnitteilla mahdollisuus vapaisiin.

Perhevapaauudistuksen yhteydessä on hyvä mahdollisuus tuulettaa myös luutuneita asenteita ja tähän Naisasialiitto Unioni kannustaa kaikkia.

Perhevapaauudistuksessa on tärkeätä huomioida myös ne perheet, joissa vanhempia ei ole kahta, vaan yksi, kolme tai useampi. Unioni kiittää siitä, että uudistus huomioi jo esitettyssä muodossaan yksinhuoltajat, adoptiolasten vanhemmat, monikkoperheet ja sateenkaariperheet ja toivoo vielä, että vapaiden nimet eivät ole sukupuolitettuja, vaan yleispäteviä, vaikka arkikielessä ja viestinnässä voikin tietyissä tapauksissa olla perusteltua käyttää epätarkkoja nimityksiä. Esimerkiksi synnyttäjän vapaan kohdalla on turhaa puhua äidin vapaasta, sillä kaikki synnyttäjät eivät ole äitejä eivätkä kaikki äidit synnytä.

Joustavampi ja siten parempi malli mahdollistaisi perhevapaan jakamisen myös laajemmalle kuin vain vanhemmille. On hyvä uudistus, että vanhempi voi jakaa omasta kiintiöstään osuuden puolisolleen silloin, kun tämä ei ole lapsen vanhempi. Joustoa lisäisi ja siten mallia parantaisi ratkaisu, jossa vanhempi voisi jakaa omasta kiintiöstään osan myös muulle läheiselle, esimerkiksi lapsen isovanhemmalle.

Nyt käsillä olevan järjestelmämuutoksen lisäksi Unioni toivoo, että seuraavaksi tarkastelleen myös kotihoidontuen lyhentämistä tai kiintiöintiä molemmille vanhemmille silloin kun lapsella on kaksi vanhempaa. Kotihoidontuen pitkä kesto aiheuttaa syrjäytymistä erityisesti heikossa työmarkkina- asemassa oleville äideille, erityisesti jos näillä on heikko suomen tai ruotsin taito.

- **kommentit raskaus- ja erityisraskausrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Uusi perhevapaiden malli antaa kummallekin vanhemmalle oman kiintiönsä, josta osan vanhempi voi halutessaan antaa toisen käytettäväksi. Malli on joustavuudessaan hyvä, vaikkakaan se ei saavuta täysin tavoitetta perhevapaiden tasaisesta jaosta vanhempien kesken. Unioni katsoo, että on iso riski siitä, että jatkossakin merkittävä osa perheistä tekee perinteisiä valintoja, siitäkin huolimatta, että se heikentää isien asemaa perheissä ja kaikkien naisten asemaa työmarkkinoilla.

Perhevapaaudistuksen yhteydessä on aito mahdollisuus muuttaa perhevapaiden jakautumista perheissä ja tähän tarkoitukseen on varattava riittävästi resursseja.

Unioni haluaa kiinnittää myös huomiota siihen, kuinka viranomainen toimii vapaita ja päivärahoja haettaessa sekä neuvoloissa perheitä kohdattaessa. Tähän saakka Kelasta on saatettu myöntää koko vanhempainpäiväraha synnyttäneelle äidille, silloinkin kun hän ei ole sitä hakenut. Syyksi tähän on kerrottu tietojärjestelmä, jota ei toistuvista huomautuksista huolimatta ja vuosienkaan kuluessa ole saatu korjattua. Se on omalta osaltaan ohjannut perheitä tekemään jopa oman päätöksensä vastaisesti äitien kotona ja isien työssä olemista suosivia ratkaisuja. Uuden järjestelmän tullessa voimaan Unioni katsoo, että on tärkeätä, että perheissä tiedetään mikä osuus vapaasta kenellekin vanhemmalle kuuluu ja ettei siirrettävää osuutta esimerkiksi puhetavoin tai tietojärjestelmien koodiongelman vuoksi ohjata siirtämään äidille. On myös tärkeätä huomioida, että siirto voidaan tehdä vain jos osuudesta luopuva vanhempi siitä haluaa luopua.

- **kommentit vanhempainrahaa koskevista ehdotuksista ja perusteluista**

Unioni haluaa kiinnittää myös huomiota siihen, kuinka viranomainen toimii vapaita ja päivärahoja haettaessa sekä neuvoloissa perheitä kohdattaessa. Tähän saakka Kelasta on saatettu myöntää koko vanhempainpäiväraha synnyttäneelle äidille, silloinkin kun hän ei ole sitä hakenut. Syyksi tähän on kerrottu tietojärjestelmä, jota ei toistuvista huomautuksista huolimatta ja vuosienkaan kuluessa ole saatu korjattua. Se on omalta osaltaan ohjannut perheitä tekemään jopa oman päätöksensä vastaisesti äitien kotona ja isien työssä olemista suosivia ratkaisuja. Uuden järjestelmän tullessa voimaan Unioni katsoo, että on tärkeätä, että perheissä tiedetään mikä osuus vapaasta kenellekin vanhemmalle kuuluu ja ettei siirrettävää osuutta esimerkiksi puhetavoin tai tietojärjestelmien koodiongelman vuoksi ohjata siirtämään äidille. On myös tärkeätä huomioida, että siirto voidaan tehdä vain jos osuudesta luopuva vanhempi siitä haluaa luopua.

Samoin usein neuvoloista ja muista paikoista, joissa vanhemmat kohtaavat ammattilaisia on kuulunut kertomuksia siitä, kuinka ammattilaiset edelleen saattavat väheksyä isiä hoivaajina ja kuvailla isän pitämää perhevapaata "mukavana mahdollisuutena" sen sijaan, että isä hyväksyttäisiin tasavertaisena vanhempana ja hoivavastuunsa kantajana. Joskus tarkoittaen ja joskus tahtomattaan ammattilaiset ohjaavat perheitä perinteiseen malliin.

Isien osalta merkittävä parannus perhevapaajärjestelmään on vain isille varatun kiintiön pidentäminen. Toinen arvokas parannus liittyy niihin isiin, jotka asuvat eri osoitteessa lapsensa kanssa, nyt myös heille on suunnitteilla mahdollisuus vapaisiin.

- **kommentit muita sairausvakuutuslakiin ehdotettuja muutoksia koskien**

-

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettuun lakiin**

Perhevapaauudistuksen yhteydessä on hyvä mahdollisuus tuulettaa myös luutuneita asenteita ja tähän Naisasialiitto Unioni kannustaa kaikkia.

Perhevapaauudistuksessa on tärkeätä huomioida myös ne perheet, joissa vanhempia ei ole kahta, vaan yksi, kolme tai useampi. Unioni kiittää siitä, että uudistus huomioi jo esitetyssä muodossaan yksinhuoltajat, adoptiolasten vanhemmat, monikkoperheet ja sateenkaariperheet ja toivoo vielä, että vapaiden nimet eivät ole sukupuolitettuja, vaan yleispäteviä, vaikka arkikielessä ja viestinnässä voikin tietyissä tapauksissa olla perusteltua käyttää epätarkkoja nimityksiä. Esimerkiksi synnyttäjän vapaan kohdalla on turhaa puhua äidin vapaasta, sillä kaikki synnyttäjät eivät ole äitejä eivätkä kaikki äidit synnytä.

Joustavampi ja siten parempi malli mahdollistaisi perhevapaan jakamisen myös laajemmalle kuin vain vanhemmille. On hyvä uudistus, että vanhempi voi jakaa omasta kiintiöstään osuuden puolisolleen silloin, kun tämä ei ole lapsen vanhempi. Joustoa lisäisi ja siten mallia parantaisi ratkaisu, jossa vanhempi voisi jakaa omasta kiintiöstään osan myös muulle läheiselle, esimerkiksi lapsen isovanhemmalle.

Nyt käsillä olevan järjestelmämuutoksen lisäksi Unioni toivoo, että seuraavaksi tarkastelleen myös kotihoidontuen lyhentämistä tai kiintiöintiä molemmille vanhemmille silloin kun lapsella on kaksi vanhempaa. Kotihoidontuen pitkä kesto aiheuttaa syrjäytymistä erityisesti heikossa työmarkkina- asemassa oleville äideille, erityisesti jos näillä on heikko suomen tai ruotsin taito.

Muita etuuslakeja koskevat muutosehdotukset

- **kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista muihin etuuslakeihin**

-

Laki varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja koskevan lain muuttamisesta

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista varhaiskasvatuslakiin ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettuun lakiin

-

Laki työsopimuslain ja laki merimiesten työsopimuslain muuttamisesta

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista työsopimuslakiin ja laki merimiesten työsopimuslakiin

-

Laki vuosilomalain ja laki merimiesten vuosilomalain muuttamisesta

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista vuosilomalakiin ja merimiesten vuosilomalakiin

-

Liitelait (lakiehdotukset 18-29)

- kommentit ehdotetuista muutoksista ja niiden perusteluista liitelakeihin

-

Vaikutusten arviointi

- Taloudelliset vaikutukset

-

- Vaikutukset julkiseen talouteen

-

- Vaikutukset kotitalouksiin

-

- Vaikutukset yrityksiin

-

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

-

- **Muut yhteiskunnalliset vaikutukset**

-

- **Vaikutukset lapsiin ja perheisiin**

-

- **Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon**

-

- **Vaikutukset yhdenvertaisuuteen**

-

- **Vaikutukset työllisyyteen ja työelämään**

-

- **Onko jokin olennainen vaikutus jäänyt esityksessä arvioimatta tai liian vähälle arvioinnille? Jos on, niin mikä?**

-

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta

- **kommentit liittyen uudistuksen toimeenpanoon ja seurantaan**

-

Muut mahdolliset kommentit

-

Pyykkönen Milla
Naisasialiitto Unioni ry